

Programmatie duale opleidingen opleidingsvorm 3 buitengewoon secundair onderwijs – schooljaar 2024-2025

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Advies op vraag van Ben Weyts, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand op 8 december 2023.

Uitgebracht door de Raad Secundair Onderwijs op 8 februari 2024 met eenparigheid van stemmen.

Vorbereiding: technische werkgroep Oprichting buso op 19 december 2023 en 9 januari 2024 onder voorzitterschap van Marleen Colpin.

Dossierbeheerders: Eric d'Hooghe

Inhoud

1	Situering.....	2
2	Beschrijving van de programmatieaanvragen.....	2
3	Aanpak advisering.....	3
3.1	Op basis van de criteria uit de regelgeving.....	3
3.2	Op basis van bijkomend criterium: onderwijsbevoegdheid van de school.....	5
3.3	Wijziging regelgeving roept vragen op.....	6
3.4	Vanuit het belang van voldoende leerkansen en flexibele overgangen	7
	Bronnen.....	8

1 Situering

De Vlor ontving op 11 december 2023 de adviesvragen over de aanvragen voor oprichting en programmatie in het buitengewoon secundair onderwijs vanaf het schooljaar 2024-2025. Het gaat om 23 aanvragen voor vijf soorten oprichting en programmatie in het buitengewoon secundair onderwijs:

- 1 Oprichting van een nieuwe school (3)
- 2 Oprichting van een nieuw type in een bestaande opleidingsvorm (4),
- 3 Oprichting van een nieuwe opleidingsvorm (3),
- 4 Programmatie van een niet-duale opleiding in opleidingsvorm 3 (6),
- 5 *Programmatie van een duale opleiding in opleidingsvorm 3 (7).*

Al deze aanvragen zijn ontvankelijk verklaard door het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI).

Scholen moeten voor die oprichtingen en programmaties de goedkeuring krijgen van de Vlaamse Regering. Voordat ze een beslissing neemt, wint de Vlaamse Regering het advies in van de Vlor, de Onderwijsinspectie, AGODI en – voor duale structuuronderdelen – de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV).

In dit advies behandelen we de aanvragen voor programmatie van duale opleidingen in opleidingsvorm 3. De oprichtingsaanvragen en de programmatieaanvragen voor niet-duaal leren in het buitengewoon secundair onderwijs worden telkens in een apart advies besproken.

2 Beschrijving van de programmatieaanvragen

De raad bekijkt eerst een aantal trends binnen de aanvragen voor de programmatie van duale opleidingen in opleidingsvorm 3. De basis voor die analyse is de overzichtstabel die werd aangeleverd door AGODI en de ingediende dossiers van de aanvragers.

In totaal werden zes dossiers voor advies voorgelegd.

Drie scholen hebben een programmatiedossier ingediend voor minstens een duaal structuuronderdeel voor het schooljaar 2024-2025.

Aantal aangevraagde programmatiedossiers	Aantal scholen
1	1
2	1
4	1

De 7 aanvragen, ingediend door 3 scholen, zijn als volgt verdeeld over de verschillende duale studierichtingen:

Structuuronderdeel	Kwalificatiefase	Integratiefase	Totaal
Medewerker fastfood duaal	1	1	2
Machinaal houtbewerker duaal	1	1	2
Assistent plantaardige productie duaal	1		1

Medewerker textielverzorging duaal		2	2
Eindtotaal	3	4	7

De scholen vragen ook dit jaar slechts overwegend één structuuronderdeel aan. Bij de school die vier programmatieaanvragen doet, gaat het om aanvragen voor zowel de integratiefase als de kwalificatiefase van een opleiding. Die hebben uiteraard een sterk gelijkend profiel. Toch worden ze telkens als twee verschillende opleidingen beschouwd. Eén school vraagt eenzelfde structuuronderdeel aan voor twee vestigingsplaatsen. Dat geldt als één programmatieaanvraag.

Er zijn zowel argumenten voor een langzame opstart van duaal leren als om meteen een groter aanbod te programmeren:

- Voor de schoolorganisatie is het gemakkelijker om personeel specifiek in te zetten voor duaal leren (bijvoorbeeld voor trajectbegeleiding) als de school een minimumaantal leerlingen bereikt in duale trajecten.
- Scholen geven aan dat het in de opstartfase gemakkelijker is om telkens een beperkt aantal kwaliteitsvolle leerwerkplekken te vinden voor meerdere opleidingen, dan veel kwaliteitsvolle leerwerkplekken voor één opleiding.

3 Aanpak advisering

3.1 Op basis van de criteria uit de regelgeving

Bij de beoordeling van de aanvragen baseert de Vlor zich op de criteria uit de regelgeving.¹ Naast de dossi vereisten die door AGODI gecontroleerd worden, zijn dat de volgende criteria, waarmee ook de Vlaamse Regering rekening houdt bij haar beslissing over de programmatie:

- 1° de eventuele beperkingen of voorwaarden die vanuit macrodoelmatigheid aan het aanbod van het structuuronderdeel zijn gekoppeld;
- 2° de kwantitatieve en kwalitatieve behoeften voor het aanbod van secundair onderwijs in de onderwijszone in kwestie met het oog op vervolgonderwijs of toetreding tot de arbeidsmarkt;
- 3° de keuzevrijheid van ouders en leerlingen;
- 4° de studiecontinuïteit van leerlingen binnen de aanbieder duaal leren, of de scholengemeenschap;
- 5° de getroffen voorbereidingen op het vlak van materiële infrastructuur en leermiddelen die voldoende en gepast zijn met het oog op de te verwerven competenties van het geprogrammeerde structuuronderdeel;
- 6° de aantoonbare samenwerkingsmogelijkheden met lokale arbeidsmarktactoren en de bedrijfswereld;

¹ [Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, 17 december 2010](#)

7° de afspraken die met andere lokale onderwijsinrichters, binnen en buiten de scholengemeenschap in kwestie, zijn gemaakt over een rationeel en transparant studieaanbod;

8° de afstemming binnen het overlegforum duaal leren waaronder de school of het centrum, als aanbieder, ressorteert.

Hierna geven we aan hoe de Vlor de criteria uit de regelgeving hanteert.

3.1.1 Macrodoelmatigheid (criterium 1) en de kwantitatieve en kwalitatieve behoeften voor het aanbod van secundair onderwijs in de onderwijszone in kwestie met het oog op vervolgonderwijs of toetreding tot de arbeidsmarkt (criterium 2)

De Vlor gaat ervan uit dat het aantal inschrijvingen ook voor de nieuwe programmaties in de opstartfase relatief beperkt zal zijn en dat er voor een aantal opleidingen waarschijnlijk geen inschrijvingen zullen zijn, wat in lijn ligt met het huidige lage aantal inschrijvingen in duale trajecten.

De Vlor vindt het belangrijk dat scholen bij de opstart van duaal leren de kans krijgen om zowel de expertise als het netwerk van leerwerkplekken stapsgewijs uit te bouwen.

Bij de beoordeling van deze twee criteria werd er ook rekening gehouden met de vraag of de opleiding toegang geeft tot een knelpuntberoep.

3.1.2 Keuzevrijheid (criterium 3)

De Vlor respecteert het principe van de keuzevrijheid van ouders en leerlingen tussen vrij en officieel onderwijs.

3.1.3 Materiële infrastructuur, samenwerking met lokale arbeidsmarktactoren en bedrijfswereld (criterium 5 en 6)

De Vlor adviseert alle programmatieaanvragen positief voor duale structuuronderdelen die behoren tot een studiedomein dat de school al aanbiedt. We kunnen ervan uitgaan dat de materiële infrastructuur, inhoudelijke expertise en netwerken van bedrijven aanwezig zijn voor de programmatie van een duaal traject.

De samenwerking met de lokale arbeidsmarktactoren en bedrijfswereld is uiteraard cruciaal om duale trajecten vorm te geven. De Vlor stelt zich bij de beoordeling van dit criterium wel de vraag of er al effectieve leerwerkplekken moeten zijn op het moment van de aanvraag? Aangezien de Vlor verwacht dat het om een relatief beperkt aantal leerlingen gaat, is dat geen noodzaak. De scholen hebben meestal een eigen netwerk. Als dat niet volstaat, kan de school een beroep doen op ondersteuning van de sectoren binnen het Vlaams Partnerschap Duaal Leren.

De sectoren zijn verschillend omgegaan met vragen van scholen om hun programmatiedossier te steunen. Sommige sectoren hebben alle scholen gesteund die deze vraag stelden, andere sectoren hebben dat voor geen enkele school gedaan.

3.1.4 Afspraken met andere lokale onderwijsverstrekkers (criterium 7)

De Vlor baseert zich voor de beoordeling van dit criterium op het akkoord van de scholengemeenschap dat bij het aanvraagdossier gevoegd moet zijn.

3.1.5 Afstemming binnen overlegforum (criterium 8)

De opdracht van de overlegfora omvat veel verschillende onderwerpen over de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, maar met een expliciete focus op duale structuuronderdelen en aanloopstructuuronderdelen (Art. 357/35 van de codex SO).² Het overlegforum organiseert structureel overleg over en signaleert problemen bij:

1. de afstemming van het opleidingsaanbod op de mogelijkheden binnen de lokale arbeidsmarkt en tussen de verschillende aanbieders duaal leren;
2. het opzetten van al dan niet tijdelijke samenwerkingsverbanden tussen de verschillende betrokken partijen binnen duaal leren, met het oog op een versterking van de link tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt voor de leerling;
3. sensibilisering en mobilisering van de lokale arbeidsmarkt;
4. de bevordering van de vlotte overgang van leerlingen van onderwijs naar de arbeidsmarkt;
5. de analyse van de lokale arbeidsmarkt in functie van het huidige en toekomstige opleidingsaanbod, op basis van de beschikbare gegevens.

De Vlor stelt vast dat de verschillende overlegfora op verschillende manieren omgaan met de programmatieaanvragen. In sommige overlegfora worden de programmatieaanvragen enkel ter info voorgelegd, in andere overlegfora geeft men advies over de aanvragen. De Vlor vreest dat er op die manier mogelijk een extra adviesorgaan zonder decretale basis in het leven wordt geroepen. Daarnaast wijst de Vlor erop dat dit extra criterium een verhoging van de planlast met zich meebrengt. Voor de Vlor is het geen doorslaggevend criterium om een aanvraag niet gunstig te adviseren. De twee scholen die geen bewijs van afstemming in het provinciaal overlegforum kunnen voorleggen, worden gecontacteerd om die afstemming alsnog te doen.

3.2 Op basis van bijkomend criterium: onderwijsbevoegdheid van de school

De Vlor adviseert aanvragen gunstig van aanbieders die al de niet-duale variant aanbieden van het structuuronderdeel waarvan ze de duale variant aanvragen. De expertise, ervaring en de infrastructuur voor die opleiding zijn immers al aanwezig (zie criterium 5), net zoals samenwerking met de lokale arbeidsmarktactoren en het bedrijfsleven (zie criterium 6).

De onderwijsverstrekkers stelden in een nota op het Vlaams Partnerschap Duaal Leren al voor om programmatie van de duale structuuronderdelen af te schaffen voor scholen die al een onderwijsbevoegdheid hebben voor de niet-duale variant:

“Dat maakt het mogelijk om flexibel in te spelen op veranderingen in leerlingenpopulatie, beschikbaarheid van leerwerkplekken, economische conjunctuur etc. en zou de planlast verminderen. Daarmee zou dezelfde logica gevolgd worden als in het volwassenenonderwijs waar de CVO's kunnen kiezen welke leerweg ze organiseren zodra ze de onderwijsbevoegdheid voor een bepaalde opleiding hebben. Daarnaast moet het mogelijk blijven om via een programmatieprocedure duale opleidingen aan te vragen voor die scholen die de onderwijsbevoegdheid nog niet hebben.”

Alle 6 aanvragen voor duale structuuronderdelen in buso OV3 voor 2024-2025 voldoen aan dat criterium, hetzij:

- de school heeft onderwijsbevoegdheid voor dezelfde of een inhoudelijk verwante niet-duale opleiding in dezelfde fase (kwalificatiefase of integratiefase);

² Zie voetnoot 1

- de school heeft onderwijsbevoegdheid voor dezelfde niet-duale opleiding of een inhoudelijk verwante niet-duale opleiding van hetzelfde domein in een andere fase;
- de school zal de onderwijsbevoegdheid verwerven via de geplande concordanties vanuit het ‘oude’ aanbod of via een simultane programmatie waarover de Vlor een gunstig advies geeft.

In die gevallen blijkt voldoende dat de school over de expertise en het netwerk beschikt om duale opleidingen te organiseren binnen datzelfde domein.

Een voorbeeld ter illustratie: een school vraagt Hoeknaadlasser duaal aan voor de kwalificatie- en integratiefase. De school heeft al Basis Metaal (opleidingsfase) en Hoeklasser niet-duaal in de kwalificatie- en integratiefase. De school heeft dus onderwijsbevoegdheid voor de inhoudelijk verwante niet-duale opleidingen.

3.3 Wijziging regelgeving roept vragen op

De Vlaamse regering keurde onlangs enkele wijzigingen goed bij de regels betreffende de rationalisatie en programmatie van het buitengewoon secundair onderwijs vanaf het schooljaar 2023-2024, voor de programmaties vanaf het schooljaar 2024-2025³:

- *“Voor de programmatieprocedure voor structuuronderdelen in scholen van opleidingsvorm 3 en opleidingsvorm 4, zonder een aanbod type 9 (binnen de desbetreffende opleidingsvorm) wordt de mogelijkheid tot vrije programmatie uitgebreid, waarmee we een reductie van die planlast beogen.”*
- *“In scholen van opleidingsvorm 3 en opleidingsvorm 4 met een aanbod type 9 (binnen de desbetreffende opleidingsvorm) passen we dit (meer vrije programmatie voor structuuronderdelen) niet toe omdat we verder willen toezien op het kwalitatief studieaanbod in deze scholen, en versnippering willen tegengaan.”*
- *“Vanaf het schooljaar 2023-2024 is de oprichting van een nieuwe vestigingsplaats in bepaalde gevallen mogelijk via een melding en in andere gevallen via een programmatiegoedkeuring. De richtlijnen hierover staan opgenomen in omzendbrief SO42.”*

Deze verschillen tussen scholen met en zonder een aanbod type 9 lossen de algehele planlast niet op, aangezien het maar om een beperkt aantal scholen gaat die type 9 niet in hun aanbod hebben. De Vlaamse regering beschouwt de uitzonderingsregel voor type 9 als een manier om de kwaliteit te waarborgen. Er zitten echter ook in andere types, vooral type Basisaanbod, leerlingen met een type 9-profiel.

De Vlor is voorstander van meer gelijkvormigheid in de regelgeving voor alle types. Om de kwaliteit te waarborgen en versnippering van het aanbod tegen te gaan, roept de raad de scholen en onderwijsverstrekkers wel op om, voorafgaand aan de intentie tot programmatie, regionaal of lokaal in overleg te gaan. Op die manier kan er bij een toekomstige programmatie rekening gehouden worden met een complementair aanbod binnen de regio.

³ [SO/2006/03\(BuSO\). Toepassing van de regels inzake de rationalisatie en de programmatie van het buitengewoon secundair onderwijs](#), 16 juni 2023.

3.4 Vanuit het belang van voldoende leerkanen en flexibele overgangen

De Vlor is tevreden dat er in het buso gewerkt wordt aan de verdere uitbreiding van duaal leren. De raad is al langer vragende partij om bijkomende leerkanen te creëren voor jongeren in het buitengewoon secundair onderwijs. In zijn advies over de modernisering van het secundair onderwijs vroeg de raad om een globale visie te ontwikkelen over de plaats van het buitengewoon secundair onderwijs in een vernieuwd aanbod en een nieuwe organisatie van het secundair onderwijs.⁴

Leerlingen met nood aan extra begeleiding krijgen nu bijkomende kanen om in te stappen in een duale opleiding. Voor het buitengewoon onderwijs is een flexibele overgang tussen een duale en een niet-duale opleiding noodzakelijk, op basis van de handelingsplanning.

Tot slot benadrukken we nog eens onze bezorgdheid over de organisatie van redelijke aanpassingen voor deze leerlingen op de werkvloer.⁵ Dat verklaart allicht ook het bescheiden aantal leerlingen (215) uit het buitengewoon onderwijs dat momenteel een duale opleiding volgt.⁶

De Vlor hanteert bij de beoordeling van de aanvragen het geheel van de criteria uit de regelgeving en de extra criteria. Alle aanvragen die de Vlor volgens een of meer van bovenstaande criteria zonder meer gunstig adviseert, worden niet verder gemotiveerd. De adviezen die extra duiding vragen, komen in deel 4 aan bod.

Deel 4 wordt niet gepubliceerd op de website van de Vlor.

Marleen Colpin
secretaris Raad Secundair Onderwijs

Saskia Lieveyns
voorzitter Raad Secundair Onderwijs

⁴ Vlor, Raad Secundair Onderwijs. [De modernisering van de structuur en de organisatie van het secundair onderwijs](#), 3 oktober 2017.

⁵ Vlor, Algemene Raad. [Een pleidooi voor strategische beleidsplanning om inclusief onderwijs te kunnen realiseren](#), 23 januari 2020.

⁶ Dataloep, [Inschrijvingen – Buitengewoon onderwijs: telling 1 oktober 2023](#)

Bronnen

[Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs](#). 17 december 2017.

Vlor, Algemene Raad. [Een pleidooi voor strategische beleidsplanning om inclusief onderwijs te kunnen realiseren](#), 23 januari 2020.

Vlor, Raad Secundair Onderwijs. [De modernisering van de structuur en de organisatie van het secundair onderwijs](#), 3 oktober 2017.